

**Eileen Power, Medieval People,
London: The Folio Society, 1999, ss. 253.**

İslam Kavas*

ORCID: 0000-0003-0984-3568

İngiliz İktisat tarihçisi Eileen Power sosyal tarih alanında unutulmayacak çalışmalara imza atmıştır. Eserlerinden biri olan *Medieval People* 1924 yılında basıldı ve onun en meşhur çalışması oldu. Aradan geçen bir asra rağmen etkileyiciliğinden çok şey kaybetmedi. Etkileyiciliğini yitirmemesinin sebebi klasik, güç merkezli tarih anlatımını bir kenara bırakıp daha sıradan insanların hayatını anlatması ve anlatımının gündelik dile yaklaşmasıdır. *Medieval People* sekiz bölümlük bir kitaptır ve her bölümünde dönemin görece sıradan insanının hayatını gözler önüne serer. Bu haliyle kitabın herbir bölümü bir biyografi çalışmasıdır.

* islamkavas@gmail.com

Yazarın kitabın önsözündeki iddiası ortaçağın sıradan insanının tarihinin yazmanın herhangi bir derebeyinin tarihini yazmak kadar mümkün olduğu, sıran insana dair de yeterli kaynaklara sahip olduğumuzdur.¹ Kullandığı kaynaklar ve anlatımı itibariyle de bu iddiasının boş olmadığını bize gösterir. Onun ifadeleriyle ‘Bu kitap öncelikle tarihin mutfağı ile ilgilidir.’² Böylece ortaçağ Avrupa tarihinde yaşayan sıradan insanın hayatını bize farklı kaynaklardan sunan son derece başarılı bir tarih yazımı ile karşı karşıya olduğumuz söylenebilir.

Bütün ortaçağ tarihi kitapları gibi *Medieval People* da Roma İmparatorluğu’nun çöküşü ile başlar. Eileen Power her ne kadar farklı bir tarihçi olsa da o da aynı izler. ‘The Precursors (Mukaddimeler)’ ana başlıklı ilk bölümde yazar Roma’nın neden yıkıldığını ve o yıkılırken mensuplarının bunun farkında olup olmadıklarını sorgular. Roma’nın yıkılış dönemindeki doğurganlık oranının düşüklüğü de dâhil birçok soruna değinir. Fakat asıl odaklandığı nokta barbarların Roma’yı yani medeniyeti yavaş yavaş ele geçişi. Bunun anlatımını da dördüncü yüzyılın ikinci yarısında Güneybatı Fransa’da yaşayan bir âlim ve beyefendi olan Ausonius,³ beşinci yüzyılın ortalarında yaşamış son Roma seçkinlerinden olan Sidonius Apollinaris, altıncı yüzyılın ikinci yarısında Galya’da yaşayan Fortunatus ve Tours’lu Gregory üzerinden yapar. Bu karakterlerin hepsi Roma kalıntısı seçkinlerdir ve ‘nefesleri soğan ve pırasa kokan, saçlarını kokmuş tereyağı ile tarayan’⁴ barbarların hâkim olduğu bir dünyanın şafağında yaşamaktadırlar. Power burada konuyu bir medeniyet ve barbarlık ikilemi içerisinde ele alır. Burada Romalıları ve barbarları ifade etmek için kullandığı sıfatlarda bu açıkça kendini gösterir. Burada o dönemdeki seçkinler ve eğitimlilerin hayatlarına dair verdiği ayrıntılar, tasvirler ve Roma’nın neden yıkıldığına dair aralarında yaptıkları tartışmalardan alıntılar oldukça ilgi çekicidir. Bu tartışmalarda artık Roma’nın yıkılışının kabul edilip barbarların yönetiminin insanların zihinlerinde yavaş yavaş meşrulaşmaya başladığı görülür.⁵

¹EileenPower, *Medieval People*, London: Folio Society, 1999, XXV.

²Power, *Medieval People*, 23.

³Power, *Medieval People*, 6.

⁴Power, *Medieval People*, 12.

⁵Power, *Medieval People*, 10.

Böylece dördüncü yüzyıldan başlayarak olayları bizzat yaşayan insanların hayatları üzerinden Roma İmparatorluğu'nun barbarlar karşısından zayıflayışı, yıkılışı ve Avrupa'da yeni krallıkların kuruluşu anlatılmış olur. Bölüm sonunda da Eileen Power Romalıların nasıl olup da yıkılışı göremediklerini sorgular. Onun ifadeleri ile Romalıların hatası 'onların tamamıyla bizzat medeniyet denen şeyin kendisini yanlış algılamalarıydı. Hepsi de aynı hatayı yapıyordu. İnsanlar, Roma'nın kendi medeniyetini sulandırmadan barbarlığı içine alıp sindirebileceğini düşünmüştü' ve 'Ebed müddet Roma' hayaline inanıyorlardı.⁶ Ona göre barbarların ıslah edilebileceği ve Roma'nın ebedi olduğu inancı Roma'yı yıkan sebepti.

İkinci bölümün kahramanı Şarlman döneminde (768-814) yaşamış bir çiftçi olan Bodo'dur. Bodo nevi şahsına münhasır bir kişilik olmaktan ziyade o dönemin ortalama köylüsünü temsil eden bir şahsiyettir. Anlaşılan o ki Power kayıtlarda karşılaştığı Bodo ve ailesinin isimleri ile bir ortaçağ çiftçisinin gündelik hayatını yeniden kurgular. Burada imparator Şarlman ve feodal sistem hakkında ilginç bilgiler verilir. Halife Harun Reşit'in Şarlman'a hediye ettiği Ebu Lubâbe isminde bir fil olduğu, feodal sistemdeki derebeyine olan çalışma zorunlulukları ile aynı vergileri ve köylülerin, rahiplerin bütün yasaklarına rağmen bazı pagan âdetlerini devam ettirdikleri bodo'nun hayatı çevresinde anlatılan ilginç konulardır. 'Kilise akıllıca bir iş yaptı ve bu eski âyinlere karışmadı. Sadece Bodo'ya Yüce Efendimiz yerine Cennetteki Babamız ve Arz Anne yerine Meryem Ana'ya dua etmesini öğretti' der Power.⁷ Paganlıktan hıristiyanlığa geçişi anlamamızda basit ama etkili örnekler verir.

Marco Polo'yu anlattığı üçüncü bölümde Marco Polo'nun heyecanlı seyahatlerine anlatımıyla o da heyecan katar ve bu arada hem Venedik, hem Moğol İmparatorluğu hem de hıristiyan misyonerleri hakkında bilgiler verir. Power'ın bu bölümde vurguladığı şeyse Polo'nun gittiği yerlere başka kâşiflerin ondan yüzyıllar sonra ancak gidebildikleri ve Polo'nun anlatımlarının doğruluğudur. Yine de Çin Seddi'nden ve çaydan bahsetmemesini eleştirir: 'Fkien'in çay bölgelerinde dolaşmasına rağmen çay içiminden hiç söz etmez ve Çin Seddi'ne dair tek kelamı yoktur'.⁸

⁶ Power, *Medieval People*, 17.

⁷ Power, *Medieval People*, 33-34.

⁸ Power, *Medieval People*, 72.

Dördüncü bölüm ilhamını Geoffrey Chaucer'in Canterbury Hikâyelerinin önde gelen karakterlerinden olan Madame Eglantine'den almıştır. Bu şiirdeki başrahibe Madam Eglantine'e atıflarla ortaçağ manastır düzenini, rahip ve rahibelerin vazifelerini, çıkan tartışmaları anlatır. Rahipler üzerlerine sıkı bir düzeni dayatırken rahibelerin nasıl da fırsatlarını bulup kaçamaklar yapmaya çalıştıklarını anlatırken bize dışardan çok katı görünen ortaçağ manastır hayatının insani taraflarını gösterir. Bu bölümde bir de Tittivillus vardır; heybesine ibadet sırasında ilahilerde atlanan sözleri toplayan bir şeytandır o⁹ ve dönemin inanç havasını anlamamız açısından hoş bir figürdür. Bu bölümde kilise kayıtları iyi birer kaynak olarak kullanılmış, dönemin dini kurumlarının görünenin ötesinde nasıl işlediğine dair iyi bir resim çizmiştir. Bu resmin kaynağı da dönemin psikoposlarının tuttuğu kayıtlardır.

'Hane Reisinin Karısı: On Dördüncü Yüzyılda Parisli Bir Ev Hanımı' başlıklı beşinci bölüm o devrin karı-koca ilişkilerini, yemeklerini ve misafir ağırlama âdâbını ve erzak teminini konu alan bir bölümdür. Bölümün ana kaynağını Parisli bir kentsoylunun bugünün bakışı ile 'çocuk gelin' yaşındaki karısını eğitmek için yazdığı bir risale oluşturur. Hane reisinin karısına 'hemşire' diye seslendiği kayıtlarda bir ev hanımı olarak alış-verişi nasıl yapacağına dair bilgiler verirken bir işin yapılması için nasıl işçi kiralacağına dair bilgiler de verir. Bu bilgilerde veba salgınından sonra ortaçağ Avrupa'sındaki iş gücü yetersizliği ve ücret artışının izleri görülür. Bir sütanne ve hizmetçi gibi ev ahalisinden sayılabilecek işçilerin nasıl tutulduğu ve ne kadar ücret ödenmesi gerektiği gibi ayrıntılı bilgileri ihtiva etmesi açısından bu bölüm ve bölümde kullanılan kaynak risâle çok kıymetlidir.¹⁰Son iki bölüm modern ekonominin yükselişinin öncesinde İngiltere'nin zenginliğinin kaynakları olan yün ve kumaş ticaretine ayrılmıştır. Yün ticaretinin temsilcisi Thomas Betson iken Kumaşçılığın temsilcisi Ceggeshall'lü Thomas Paycocke'tur. İngiltere'de kumaş sanayii gelişmeden önce kaliteli İngiliz yününün Hollanda'ya satılıp işlenmiş kumaşın alınışının ve sonrasında İngiltere'nin kendi sınırlarında yününü işleyip kumaşını yapışının hikâyesidir bu. Aynı zamanda *Merchants of the Staple* ve *the Fellowship of the Staple* gibi İngiltere'nin kaderini çizen ilk büyük şirketlerin ortaya çıkışını ve örgütlenişini anlatır. Ayrıca Thomas Betson'ın çocuk yaştaki kuzeni ve nişanlısı Kathrine Riche'e mektupları kullanılarak o

⁹ Power, *Medieval People*, 100.

¹⁰ Power, *Medieval People*, 131.

dönemin nişanlılık ve evlilik işleri hakkında mühim ve eğlenceli bilgiler verilmiştir. Burada gösterilir ki dönemin evliliğinde erkeğin sermayesi serveti kadının sermayesi ise gençliğidir. Ama bunun tersi de vâkîdir. Üç yaşındaki bir oğlan çocuğunun bile nikâhlandığı, on bir yaşındaki bir oğlan çocuğunun on üç yaşındaki geliniyle gerdek gecesinde iken babasıyla eve gitmek için ağladığı kayıtlara geçmiştir.¹¹ Bu bölümün kaynakları yün tâciri ailelerin terekelerindeki mektuplardan oluşur. Kumaşçı Thomas Paycocke'un anlatıldığı bölüm ise artık kentsoyluların iyice görünür olmaya başladıkları ve kendilerine has zengin evler yapmaya başladıkları bir zamanı kumaş ticareti üzerinden anlatır. Thomas Paycocke'un hâlâ ayakta olan evi ve kumaşçıların vasiyetnâmeleri ile yün ve kumaş tacirlerinin kiliselerdeki piriç kitabeleri yazarın yaptığı kurgunun kaynaklarıdır ve bu iki bölüm de anlatımın etkileyiciliğinde diğerlerinden geride kalmaz.Eser hakkında övgü dolu birçok şey söylenmiştir fakat bu kitaba bir takım olumsuz eleştiriler de getirilebilir. Kitap her ne kadar sosyal tarih iddiasıyla sıradan insanları konu almak hedefinde olsa da gerek bir kurgu karakter olarak Madam Eglantine, gerek Marco Polo, gerekse de kalanları birer derebeyi olmasalar da üst sınıf insanlardır. Çiftçi Bodo ise nevi şahsına münhasır bir insan olarak değil bir çiftçi temsili olarak anlatılmıştır. Ayrıca kitabın daha samimi görünmesi ve genel okuyucuya hitap etmesine nâmına süslü anlatımının zaman zaman hayat gerçekliğinden koptuğunu düşünmek ve ortaçağın o kişilere has gerçekliğini romantikleştirdiğini düşünmek yerinde olacaktır. Ayrıca Medieval People'a ilk yayınlandığı yıl olan 1924 yılında Thomas Frederic Tout tarafından yazılan bir değerlendirmede Eileen Power kitabının bazı yerlerine özen göstermemesi ile eleştirilmiştir. Tout'a göre Power bazı isimlerin ve Latince metinlerin yazımında yanlışlıklar yapmıştır.¹² Sonuç itibariyle, yakında tarafımdan yapılaş tercümesi Kronik yayınları tarafından yayınlanacak olan Eileen Power'ın *Medieval People*'ı sosyal bir tarih olma ve genel okuyucuya hitap etme iddiasını ziyadesiyle yerine getirmiş bir eserdir. Kullanılan kaynaklar da kitabın maksadı ile örtüşmektedir, yeterli zenginliktedir ve yerinde kullanılmıştır. Tarihi genel kültür ve zevk almak maksadıyla okuyanların heyecanla okuyabileceği, akademik kaygılarla okuyanların da hem farklı bir üslupla tanışıp hem de yazarın verdiği kaynaklara inerek daha iyi araştırmalar yapabileceği bir eserdir.

¹¹ Power, *Medieval People*, 154.

¹² Thomas Frederic Tout, "Medieval People by Eileen Power," *The Scottish Historical Review*, Vol. 22, No. 85 (1924): 69-70.

Kaynaklar

POWER, E. *Medieval People*, London: Folio Society, 1999.

TOUT, T.F., "Medieval People by Eileen Power," *The Scottish Historical Review*, Vol. 22, No. 85 (Oct., 1924): 69-70

Medieval People Üzerine Yayınlanmış Bazı Tanıtım ve Eleştiri Yazıları

DAVIS, W., "Medieval People by Eileen Power," *CEA Critic*, Vol. 10, No. 1 (1948): 2-3.

JOOST, N., "Medieval People by Eileen Power," *Poetry*, Vol. 85, No. 1 (1954): 55-56.

REID, A., "Medieval People by Eileen Power," *Teaching History*, No. 50, JUBILEE ISSUE: 50 YEARS (1988): 46.

THRUPP, S.L., "Medieval People by Eileen Power," *American Journal of Sociology*, Vol. 70, No. 1 (1964): 112.

TOUT, T.F., "Medieval People by Eileen Power," *The Scottish Historical Review*, Vol. 22, No. 85 (1924): 69-70.